# Vooraf

De gemeenteraad kiest ervoor om te werken met een raadsprogramma. In dit raadsprogramma zijn de ambities van de raad voor de komende raadsperiode verwoord.

De gemeenteraad van Deurne bestaat uit de volgende fracties:

| | |
|---|---|
| DOE! | 6 zetels |
| DeurneNU | 5 zetels |
| PGP Deurne | 3 zetels |
| CDA | 3 zetels |
| VVD | 3 zetels |
| Transparant Deurne | 2 zetels |
| 50PLUS | 1 zetel |

Deze politieke partijen zijn verschillend, maar willen allemaal het beste voor Deurne. In het raadsprogramma is gezocht naar gedeelde ambities op hoofdlijnen. Hoe de politiek de ambities gaat halen en met welke middelen is een punt van politieke discussie; daar zal het de komende raadsperiode over gaan. Ook staan niet alle onderwerpen in het raadsprogramma. Lopende zaken waar eerder al afspraken over zijn gemaakt, komen deze raadsperiode gewoon aan bod. Daarnaast kunnen actuele ontwikkelingen ook consequenties hebben voor Deurne, waar wij als gemeenteraad zo goed mogelijk op willen inspelen.

<u>Waarom een raadsprogramma?</u>
Dit raadsprogramma is agenderend en geeft aan waarover de gemeenteraad vindt dat de politieke keuzes de komende jaren gemaakt moeten worden. Zo helpt het niet alleen om de juiste vraagstukken te agenderen, maar is het voor iedereen mogelijk om de politiek kritisch te blijven volgen en hier invloed op uit te oefenen. Met dit raadsprogramma willen we stappen zetten om de doelen van de Toekomstvisie Deurne 2030 realiseren.
In het proces om te komen tot het raadsprogramma is hier, aan de hand van een ambtelijke verkenning, uitgebreid met elkaar over gesproken en zijn we het hierover met elkaar eens geworden. We doen het immers voor Deurne!

<u>Ambtelijke verkenning naar de opgaven uit de Toekomstvisie</u>
Voorafgaande aan het opstellen van het raadsprogramma heeft de ambtelijke organisatie een verkenning gedaan naar de opgaven anno 2022 met het oog op de Toekomstvisie 2030 'Prettig wonen en leven in de Peel!' Dit heeft geresulteerd in het formuleren van 3 urgenties en 4 kernopgaven. De ambtelijke verkenning is als bijlage toegevoegd aan dit raads-programma.

3 urgenties
- De urgentie vanuit bevolkingsontwikkeling
- De urgentie vanuit de staat van de leefomgeving
- De urgentie vanuit bereikbaarheid

4 kernopgaven
- Versterking van de vitaliteit van Deurne en zijn kerkdorpen
- Een vitaal buitengebied
- Een gezonder Deurne
- Een duurzamer Deurne

<u>Integraliteit</u>
Deze 4 opgaven hebben een onderlinge verbinding. Keuzes in de ene opgave hebben invloed op de andere. Bij de uitwerking van de opgaven is het dan ook zaak bewust te zijn van de samenhang tussen de kernopgaven en deze inzichtelijk te maken.

College en raad
In dit raadprogramma geeft de gemeenteraad aan wat ze willen bereiken. Met de uitwerking daarvan gaat het college aan het werk. Als er zaken zijn die de raad daarbij aan het college mee wil geven, worden die apart genoemd. Wat niet genoemd is, is dat er extra middelen beschikbaar gesteld moeten worden of dat de raad/commissie intensief bij de bepaalde opgaven betrokken wil worden. Dit zal immers vanzelf blijken bij de uitwerking, waar de raad altijd nog anders over kan besluiten.

De raad heeft de ambitie uitgesproken om vaker input te geven bij de start van ontwikkeling van beleid. Zowel het college als de raad zijn niet alwetend. De kennis en ervaring van onze inwoners en andere belanghebbenden zijn vaak goud waard! Het zou een gemiste kans zijn hen niet die plek te geven die ze toekomt. Ook deze ambitie is door de raad omarmd.

Wij vinden het namelijk belangrijk dat de inwoners zich herkennen in het beleid van de gemeente. De gemeente is de dichtstbijzijnde overheid voor inwoners en we willen dat ze dat ook zo ervaren. Door onze inwoners vroegtijdig te betrekken, proactief met ze te communiceren en ze zo goed mogelijk te faciliteren, willen we bij hen het vertrouwen in de gemeente verbeteren. We willen dat inwoners zich verbonden voelen met de gemeente en ervaren dat ze zeggenschap hebben over hun eigen leefomgeving. Want daar doen we het voor!

Leeswijzer
Eerst bespreken we de manier waarop we het gaan doen, het hoe. Dit heeft niet alleen betrekking op processen; houding en gedrag zijn minstens zo belangrijk. Voor het verwezenlijken van ambities is het belangrijk dat de basis op orde is.

Hierna gaan we in op de kernopgaven uit de Ambtelijke verkenning: wat zijn de ambities voor de komende raadsperiode?

Voor de leesbaarheid wordt in het raadsprogramma gesproken over Deurne, maar bedoeld wordt de gemeente Deurne, tenzij anders gemeld.

Veel leesplezier!

Namens de gemeenteraad van Deurne

DOE!
DeurneNU
PGP Deurne
CDA
VVD
Transparant Deurne
50PLUS

## ~~5~~ Deurne: daar doen we het voor!

Dit raadsprogramma is gemaakt met het oog op de Toekomstvisie 2030 'Deurne, prettig wonen en leven in de Peel!'. In het raadsprogramma zetten we stappen om te komen tot de doelen die genoemd zijn in deze toekomstvisie en de opgaven die daarbij horen. Opgaven die iets zeggen over WAT voor gemeente wij willen zijn. Daarnaast is het belangrijk oog te hebben voor de manier HOE we dat doen. ~~hoe stellen we ons op en wat voor overheid willen wij zijn?~~ Hoe gaan we als gemeente om met de inhoudelijke vraagstukken, hoe ~~willen~~ kunnen onze inwoners ~~laten~~ participeren en hoe verbeteren we onze dienstverlening? Als de basis van het HOE niet op orde is, heeft dit gevolgen voor het WAT.

Het HOE komt immers overal terug. Dit vraagstuk raakt niet alleen de vier kernopgaven, maar ook lopende zaken. ~~Wij vinden het van groot belang om hier aandacht voor te hebben.~~ De gemeentelijke overheid staat het dichtst bij inwoners, ondernemers en het verenigingsleven. ~~Zij moeten het gevoel hebben dat de gemeente inderdaad dichtbij ze staat.~~ Wij willen dat onze inwoners en ondernemers dat ook zo ervaren. We werken aan vertrouwen en denken hierbij aan waarden als 'nabij zijn~~'heid~~ en 'dienstbaar'. ~~We stellen ons als doel om dat~~ Dat doen we volgens een aantal lijnen ~~in te kleuren~~: samenspel, integriteit, samenwerking en participatie.

Bij het bepalen van de doelen en ambities is het goed te realiseren dat de gemeente vaak gebonden is aan landelijke en provinciale wet- en regelgeving, die nagekomen en gehandhaafd moeten worden. Daarnaast heeft in de gemeente niet iedereen dezelfde belangen. Dit betekent dat niet altijd alles kan. Daardoor ontstaat per definitie een spanningsveld: dat is het speelveld van de politiek, want binnen dit spanningsveld moeten er keuzes worden gemaakt die realistisch zijn en voldoende draagvlak hebben.

<u>Dienstverlening</u>

Wat betekenen 'nabij zijn' ~~heid~~ en 'dienstbaar' voor het handelen van politieke ambtsdragers en het ambtelijk apparaat – wetende dat er altijd een belangenafweging nodig is en we hoe dan ook de eerste overheid zijn? 'Nabij zijn' betekent in ieder geval: ontvankelijk en aanwezig ~~zijn~~, empathische, passende bejegening met oog voor de mens. De gemeente is echter meer dan alleen dienstverlener. De gemeente dient ook belangen af te wegen. Dat betekent dat 'nee' ook wel eens het antwoord kan zijn. In dat geval gaat dienstbaarheid
~~gaat in het geval van de belangenafwegende gemeente minder om het leveren van diensten, maar meer over het dienstverleningsproces~~ en transparantie over de belangenafweging zelf. We willen proactieve communicatie richting inwoners en ondernemers; ze niet verrassen over ontwikkelingen maar juist betrekken. De communicatie moet helder zijn, in begrijpelijke taal en via passende kanalen.

Het is daarbij van belang om verwachtingen mee te geven. We willen een gemeente zijn die meedenkt, ~~maar beseft~~ en uitlegt dat niet alles mogelijk is. Door realistische verwachtingen mee te geven, kunnen we inwoners vroegtijdig meenemen in het proces met bijbehorend verwachtingsmanagement.

Om echt in beweging te komen, zullen we ons deze waarden eigen moeten maken en onderhouden. ~~deze waarden eigen moeten worden. We willen dat inwoners zich verboden voelen met onze gemeente en het vertrouwen hebben dat de gemeente er voor hen is. Dat vraagt om een investering, waar continu aan gewerkt moet worden.~~ Verbondenheid en vertrouwen ontstaan niet vanzelf, maar vragen een inspanning van eenieder: raad, college, ambtelijke organisatie, en ja: ook van onze inwoners.

**Wij willen:**

- de dienstverlening verbeteren en hierbij aandacht hebben voor communicatie en verwachtingsmanagement. De basis moet op orde;
- ~~en~~ laten zien dat de gemeente ~~bezig is om~~ de dienstverlening ~~te~~ verbetert.

**Wij geven mee:**
- met college en organisatie in gesprek te willen: hoe ziet de huidige dienstverlening eruit en hoe kan deze worden verbeterd?
- te werken met meetbare doelen.
- ~~hierbij aandacht te hebben voor communicatie en verwachtingsmanagement.~~

Samenspel raad, college, organisatie

De gemeenteraad, het college van B&W en de ambtelijke organisatie hebben ieder hun eigen rol en verantwoordelijkheid. Goed samenspel is een voorwaarde voor het vertrouwen van inwoners. In een krachtig samenspel zijn rollen en posities duidelijk, handelen de actoren daarnaar en spreken ze elkaar waar nodig aan in de onderlinge samenwerking. Zo is het voor onze inwoners duidelijker wat ze wel en niet van (bijvoorbeeld) de raad mogen verwachten.

Vast staat dat er verschil is in rollen ~~de rol~~: de raad stelt kaders, controleert en heeft de rol van volksvertegenwoordiger. Het college is het dagelijks bestuur van de gemeente, geeft in de dagelijkse praktijk uitvoering aan de opdrachten van de raad. Het ambtelijk apparaat adviseert het college en draagt zorg voor de daadwerkelijke uitvoering. De praktijk is echter weerbarstig en er ontstaat onduidelijkheid over rollen en positie. Meer duidelijkheid over de rollen en heldere afspraken maken, geeft overzicht en zorgt voor vertrouwen ~~richting elkaar~~.

**Wij willen:**
- het samenspel tussen raad, college en organisatie verbeteren om voor onze inwoners en ondernemers díe lokale overheid te zijn die betrouwbaar en herkenbaar is en die dichtbij staat.

Als volksvertegenwoordigers weten wij wat er in de samenleving speelt. Vandaaruit worden wij geacht kaders vast te stellen. De raad is daarom bij uitstek geschikt om vroegtijdig input te geven. Door aan het begin van het beleidsproces meegenomen te worden, kunnen we het college kaders, beïnvloedingsmogelijkheden en randvoorwaarden meegeven. Dit vergemakkelijkt bovendien het controleren van beleid, met respect voor ieders rol.

**Wij willen:**
- onze kaderstellende rol versterken door bij bepaalde dossiers aan het begin van het beleidsproces input te geven voor beleid;
- onze controlerende rol verbeteren door duidelijkere kaders te stellen en oog te hebben voor de verschillende rollen van college en raad.

**Wij geven mee:**
- om met startnotities te werken om input te geven aan de vast te stellen kaders. Hierin kunnen de beïnvloedingsmogelijkheden van de raad, de budgettaire kaders en de mate van burgerparticipatie die gewenst is aan de orde komen. Ook de rollen en verantwoordelijkheden binnen het samenspel krijgen aandacht in de startnotitie.

Door het raadsprogramma regelmatig te agenderen en de (gewenste) koers te bespreken, komen wij als raad beter in positie om te sturen. Dit geeft ons de mogelijkheid om bij te houden of en hoe de afzonderlijke dossiers ~~opdrachten~~ bijdragen aan de vier kernopgaven. Ambtelijke ondersteuning zien we daarbij als zeer gewenst om ons van informatie te voorzien en te zorgen voor de inhoudelijke ~~onderlinge~~ verbinding.

**Wij willen:**
- afspraken maken over de te voeren processen bij de bepaalde dossiers door middel van startnotities;
- in een jaarlijkse koersdag met de raad, college en ambtelijke organisatie in gesprek over de uitvoering van het raadsprogramma, in relatie tot de Toekomstvisie 2030.

**Wij geven mee:**
- dat de raad ruim van tevoren geïnformeerd wordt over welke onderwerpen op de rol staan, inclusief behandelwijze. Dit kan via de raadsplanning.

Samenspel gemeente, inwoners en ondernemers

*Inwonersparticipatie*

We vinden het belangrijk dat iedereen de kans krijgt om te participeren. Inwoners moeten ~~het gevoel hebben dat~~, waar dat kan, ~~ze~~ zeggenschap hebben over hun eigen leefomgeving. Tegelijkertijd zien we ook dat elk besluitvormingsproces zijn eigen dynamiek heeft, wat gevolgen heeft voor hoe participatie een plek krijgt. Medebepalend is de ruimte die de gemeente zelf heeft, maar ook de rol die wij als raad willen spelen als hoogste democratische orgaan. ~~Daarin hebben we als raad een rol om te bepalen hoe we het participatietraject willen inzetten. Willen we het loslaten of blijven we de regie als hoogste orgaan houden binnen het participatietraject?~~

De gemeente wil graag beleid maken samen met zijn inwoners. We willen voorkomen dat inwoners teleurgesteld afhaken en daarom niet willen participeren. Beter betrekken is geen doel op zich. Met participatie kan het draagvlak voor beleid worden vergroot. Bovendien kan de kwaliteit van de besluitvorming verbeteren.

Succesvolle participatieprocessen hebben in ieder geval gemeen dat vooraf de verwachtingen duidelijk zijn: welke beïnvloedingsruimte is er werkelijk, wat gebeurt er met het resultaat, hoe ziet het vervolgproces eruit? Dat betekent dat ook vooraf kaders worden meegegeven. ~~In startnotities zullen we vooraf afspraken met elkaar maken hoe we per onderwerp omgaan met participatie.~~

*Overheidsparticipatie*

Wij willen weten wat onze inwoners van onze plannen vinden en wat er speelt. Graag willen wij daarover het gesprek met hun aangaan. In het huidige vergadermodel zijn er al mogelijkheden voor spreekrecht en deelnemen aan commissievergaderingen.

Inwoners kunnen zelf initiatief nemen om voor hun belangrijke onderwerpen op de raads-agenda te zetten. Dit kan door het indienen van een burgerinitiatief. We vinden het belangrijk om deze betrokkenheid van inwoners te stimuleren en serieus te nemen. Nadat een burgerinitiatief is ingediend, willen wij zo snel als mogelijk in de commissie geïnformeerd worden over het initiatief en met elkaar in gesprek gaan hierover. Zo geven we op een passende wijze invulling aan onze volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol.

~~Hoe gaat de gemeente om met initiatieven van (groepen van) inwoners? Werken we altijd mee, of alleen onder bepaalde voorwaarden? In welke mate: alleen met geld, of ook met menskracht? En wat betekent dat dan voor de voortgang van de andere opgaven?~~

**Wij willen:**
- onze volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol versterken door inwoners en andere stakeholders beter te betrekken bij totstandkoming van beleid;
- onze inwoners meer mee laten praten over zaken die (nog) niet op de agenda staan.

**Wij geven mee:**
- in de startnotitie te bepalen op welke wijze inwoners en andere stakeholders betrokken worden en wat hun rol is;
- als gemeenteraad met elkaar in gesprek te gaan of de regels over spreekrecht en burgerinitiatieven nog adequaat zijn;
- indieners van burgerinitiatieven de gelegenheid geven hun voorstel toe te lichten in de eerstvolgende commissie.

Samenwerking in en met de regio

We vragen aandacht voor de participatie van Deurne in de regio. Enerzijds door het college uit te dagen samenwerking te zoeken op thema's als arbeidsmarkt en automatisering, anderzijds door de wens uit te spreken meer invloed uit te oefenen op hetgeen door gemeenschappelijke regelingen (GR'en) wordt uitgevoerd. ~~In deze GR'en werken gemeenten samen bij de uitvoering van taken, soms op een wettelijke basis (bijvoorbeeld de GGD en Veiligheidsregio), soms omdat samenwerken leidt tot minder risico's en betere resultaten (vanuit inwoners- of bedrijfsvoeringsperspectief) leidt (Senzer, Peelgemeenten, MRE).~~

Samenwerken is noodzaak, en draagvlak daarvoor in de gemeenteraden is even noodzakelijk. De vraag is hoe wij als afzonderlijke raden van de deelnemende gemeenten, inzicht en invloed hebben op deze GR'en. We hebben ~~jaarlijks~~ het recht om een zienswijze in te dienen op de verschillende begrotingen. Dit zijn echter vaak complexe stukken vol financiële gegevens die we in korte tijd eigen moeten maken. We zien het als een uitdaging om meer betrokken te raken bij de GR'en, waarin we ook inhoudelijk kunnen sturen. ~~De uitdaging is om een vorm te vinden die de Deurnese raad dichter en beter bij de uitvoering brengt: wat doen ze voor onze inwoners, hoe doen ze dat, waar kan de raad dit beïnvloeden?~~

**Wij willen:**
- inzicht krijgen ~~geeft~~ hoe de raad zich verhoudt tot gemeenschappelijke regelingen;
- onze betrokkenheid bij gemeenschappelijke regelingen vergroten.

**Wij geven mee:**
- te leren van de ervaringen die we hebben opgedaan met de samenwerkingsmonitor;
- te willen zoeken naar een werkwijze die onze betrokkenheid bij de regelingen verder versterkt.

De opgaven voor Deurne worden vaak in regionaal verband opgepakt. Vaak wordt er samengewerkt met gemeenten in de regio of de provincie of met onze Limburgse partners. Dit hoeft dus niet per se aan de hand van een gemeenschappelijke regeling. Daarom is het nodig om samen met deze partners actief aan de slag te gaan en elkaar op te zoeken waar het kan. Niet alleen de bestuurders, maar ook hun ambtelijke ondersteuning vervullen daarbij een betekenisvolle bijdrage.

**Wij willen:**
- betrokken zijn bij de regionale opgaven.

**Wij geven mee:**
- de samenwerking te blijven zoeken met omliggende gemeenten en provincie.

Integriteit

De gemeente, dus het collectief van raad, college en ambtelijke organisatie, is er primair om te kijken naar het algemeen belang. De besluiten die in dat kader genomen worden hebben effect op de individuele belangen van inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen. Die kloppen dan ook met regelmaat bij politieke partijen aan. Waar eindigt de rol van de volksvertegenwoordiger en begint die van belangenbehartiger? En wat is het handelingsperspectief?

Er is veel geschreven over waar deze grenzen liggen. Hoewel er een wettelijk fundament is, blijkt dat in de praktijk onvoldoende: dat iets wettelijk is toegestaan, maakt niet altijd dat iets ook geoorloofd is. ~~niet dat er geen morele overwegingen zijn die het handelen bepalen.~~ De raad heeft eind 2021 een gedragscode integriteit vastgesteld die van toepassing is op alle raads- en burgercommissieleden. Deze gedragscode is door alle raadsleden bij de beëdiging persoonlijk ondertekend. Er is ook eenzelfde code voor het college. Hoewel een gedragscode al meer houvast geeft, blijft er altijd ruimte voor

interpretatie. Integer handelen is en blijft de verantwoordelijkheid van elke individuele politieke ambtsdrager, en ~~maar~~ dat handelen ligt ~~ook~~ altijd onder een vergrootglas.

Als het gaat om vertrouwen is integer handelen een veelgenoemd thema, al is het maar omdat beeldvorming hierbij een grote rol speelt. Dat is dan ook reden om met het thema zelf zuiver om te gaan: wat zijn feiten, wat zijn beelden en wat te doen bij een vermoeden? Er zijn afspraken gemaakt over hoe om te gaan met vraagstukken rondom integriteit.

Ook hier is sprake van een spanningsveld tussen gepaste terughoudendheid in dossiers en de democratische plicht om deel te nemen aan het besluitvormingsproces.

**Wij willen:**

- dat alle raads- en burgercommissieleden weten hoe ze moeten handelen bij onderwerpen die raken aan integriteit (handelingsperspectief);
- een open cultuur waarin we integriteitsvraagstukken met elkaar kunnen bespreken op het juiste moment en op de juiste plaats.

## Kernopgave 1

## Versterking van de vitaliteit van Deurne en zijn kerkdorpen

We willen een gemeente zijn die wil blijven boeien en zijn inwoners wil binden en verbinden. ~~het belangrijk onze inwoners aan Deurne te blijven binden en boeien~~. Dat is belangrijk voor onze samenleving. Ook is het goed voor ons voorzieningenniveau en onze basisstructuur. Ontmoeten, onderwijs, beweging en mobiliteit zijn daarbij belangrijke begrippen. We verwelkomen daarnaast graag nieuwe inwoners. Dat brengt vitaliteit in onze samenleving.

Additionele woningbouwprogramma's

Deurne is na Helmond de meest verstedelijkte kern van de Peel en we vervullen een regiofunctie in de Peel. Als we gelijkmatig willen meegroeien met de andere stedelijke kernen, dan moeten er meer dan de geplande 1800 ~~woningen~~ wooneenheden worden gebouwd. Zeker wanneer betaalbaarheid van wonen in de steden een nog groter probleem wordt, zal Deurne aantrekkelijker kunnen worden als woon- en werkgemeente. We streven dan ook naar meer woningen, waarin we als gemeente ook richting de provincie meer regie willen pakken.

Uitbreiding is binnen de bestaande regionale afspraken niet zomaar mogelijk. Voor woningbouw op uitbreidingslocaties zijn aanvullende regionale afspraken noodzakelijk. Deurne is een gemeente met goede voorzieningen, zoals een intercitystation, voortgezet onderwijs, het Elkerliek ziekenhuis, ORO enzovoorts. Daarnaast is er veel groen in Deurne. Daar mogen we trots op zijn en dit uitstralen. Deurne is een gemeente met bovenlokale voorzieningen. Dit geeft ons meer mogelijkheden voor het bouwen van woningen en versterkt ~~het~~ de aantrekkingskracht van Deurne voor nieuwe inwoners.

**Wij willen:**

- de bovenlokale functie behouden en versterken;
- inzetten op extra woningbouw bovenop de ~~reeds~~ geplande 1800 wooneenheden ~~woningen~~;
- inzetten op inbreidingslocaties en uitbreidingslocaties aan de randen van de kernen;
- bouwen in verschillende prijssegmenten, divers, gemengd en voor verschillende doelgroepen, zoals eenpersoonshuishoudens en starters, met aandacht voor sociale woningbouw en passende woon-zorgprogramma's voor ouderen;
- actieve grondpolitiek hanteren waar het strategisch kan, waar de risico's te beheersen zijn;
- voorzieningen op het gebied van onderwijs en zorg op peil houden, waarbij ~~de koppeling met~~ bereikbaarheid van belang is.

Behoud van karakter

Het is belangrijk om het ~~dorpse~~ karakter van Deurne en zijn kernen te behouden. Dit maakt onze gemeente namelijk aantrekkelijk voor huidige en nieuwe inwoners en recreanten. Onze inwoners hebben het belang benadrukt van de aanwezigheid van het groen voor spelen, fietsen en recreëren. We willen dit karakter behouden, zodat Deurne in lijn met de Toekomstvisie 2030 bekend staat als een fijne leef- en woongemeente. Het volbouwen met woningen in onze kernen, ~~en~~ grote uitbreidinglocaties en hoogbouw ~~die het dorpse karakter aantasten~~ passen daar niet bij.

**Wij willen:**

- het ~~dorpse~~ karakter van Deurne behouden;
- nieuwe woningen die passen binnen de omgeving en het beeldkwaliteitsniveau, maar geen gebruik maken van een strak welstandsbeleid;
- het bestaande groen aantrekkelijker maken;
- bij nieuwe ontwikkelingen het groen integraal onderdeel laten zijn van de plannen.

**Wij geven mee:**
- te kijken naar het kostenverhaal en investeringen van initiatiefnemers en gemeente. Groen draagt immers bij aan een optimale beleving, gezondheid, klimaatadaptatie, enzovoorts.

Bereikbaarheid
Voor de aantrekkelijkheid van Deurne als woongemeente is het versterken van de bereikbaarheid van Deurne met zijn intercitystation, fiets en weg van groot belang. Zonder mobiliteit hebben de extra woningen geen zin. Een groter woningbouwprogramma leidt bovendien tot meer lokale en regionale verkeersstromen. Een goede bereikbaarheid heeft een positieve invloed op de leefbaarheid en recreatie van Deurne. De aanleg van fiets- en wandelpaden vinden we, net zoals onze inwoners, een belangrijk punt. Bereikbaarheid is niet alleen een uitdaging voor Deurne; het is ook een regionaal vraagstuk. Er is winst te halen in de aanpak van drukke wegen als de A67 en de N270.

**Wij willen:**
- de kernen ontlasten van gemotoriseerd verkeer ~~autoverkeer~~;
- goede en veilige verbindingen per auto, fiets en openbaar vervoer in Deurne en tussen de kernen;
- aandacht voor de veiligheid van fietsers;
- een beter bereikbaar Deurne.

**Wij geven mee:**
- om te kijken naar veiligere fietsverbindingen tussen de kernen en een snelfietspad tussen Helmond en Horst, met de prioriteit op het traject Deurne-Helmond;
- dat een oplossing voor de drukke A67 en N270 een bijdrage kan leveren voor een beter bereikbaar Deurne.

## Kernopgave 2
## Vitaal buitengebied

De opgaven in het buitengebied zijn divers en complex. De omvorming van het buitengebied zijn, mede door (rijks)overheidsmaatregelen, in volle gang. Het is continu zoeken naar een nieuwe balans waarin het buitengebied 'gezonder' wordt, en het daarnaast economisch, maatschappelijk en wat betreft natuur vitaal blijft. Deze ontwikkelingen gaan in een hoog tempo en zullen veel consequenties hebben voor Deurne en de regio. De Startnotie Nationaal Programma Landelijk Gebied Kamerbrief is hiervan een actueel voorbeeld.

Ontwikkelingsmogelijkheden en perspectieven voor innovatie in combinatie met maatwerk en gebiedsgerichte aanpak

We realiseren ons dat dit voorgenomen beleid grote gevolgen heeft en niet binnen de raadsperiode kan worden opgelost. We willen weten hoe we ons hiertoe verhouden en aandacht geven voor de sociale, economische en maatschappelijke gevolgen hiervan. Deze opgave vraagt om een gebiedsgerichte vertaling van het beleid naar het buitengebied. We vinden extra informatie op locatie- en gebiedsniveau noodzakelijk om te bepalen wat er in het buitengebied nodig, wenselijk en mogelijk is.

**Wij willen:**

- ten aanzien van het buitengebied gebiedsgerichte (beleids)keuzes maken. Een gebiedsgerichte benadering waarbij wordt uitgegaan van de draagkracht en kwaliteit van deelgebieden, de opgaven en de kansen.

**Wij geven mee:**

- per gebied duidelijk te hebben wat de kwaliteiten zijn, wat er speelt, welke initiatieven, problemen en mogelijkheden er (kunnen) zijn. Betrek hierbij de (boven)lokale opgaven, beleid en regelgeving.
- ~~in dit proces de commissie en gemeenteraad te betrekken.~~

Kwaliteit van leefomgeving

De hoofdambitie van de Toekomstvisie 2030 is een gezonde leefomgeving. Uit een analyse van de staat van de leefomgeving in Deurne blijkt dat Deurne op veel gebieden slecht scoort. Dit betekent dat deze thema's nu en in de toekomst er niet goed voor staan. Er is dus werk aan de winkel. Om te kunnen voldoen aan onze doelstelling uit de Toekomstvisie 2030 is het dus nodig om instrumenten te gebruiken waarmee gestuurd kan worden. De Omgevingswet geeft bovendien de mogelijkheid om op onderdelen strenger te zijn dan de wet vereist, wat de leefomgeving ten goede komt. De situatie verschilt per gebied en daarom kan het mogelijk zijn dat we in het ene gebied met strengere maatregelen komen dan in een ander gebied. Daarvoor is het wel van belang dat we weten hoe de gebieden eruitzien.

**Wij willen:**

- een kwaliteitsprofiel van de deelgebieden in het buitengebied op basis waarvan gestuurd kan worden om te komen tot een realistische en uitvoerbare koers die passend is per gebied.

Onderhoud (pacht)gronden

Uit het rad van de leefomgeving blijkt dat de bodemvitaliteit in het buitengebied van matig tot slechte kwaliteit is met betrekking tot bodemstructuur, levering van voedingstoffen en biodiversiteit. Door op een duurzame en innovatieve manier om te gaan met de gemeentelijke pachtgronden, kan de gemeente een goed voorbeeld geven om de bodemkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren.

**Wij willen:**

- duurzaam en innovatief onderhoud stimuleren.

**Wij geven mee:**
- ~~waarbij~~ ~~voor~~ bij gemeentelijke gronden te kiezen voor een initiërende benadering en bij ~~voor~~ de overige gronden een stimulerende benadering (belonen). ~~voorstelbaar is.~~

Ondersteuning ondernemers in landelijk gebied

De vele ontwikkelingen die plaatsvinden in het buitengebied hebben grote gevolgen voor de agrarische ondernemers. De sector is volop in ontwikkeling: schaalvergroting, extensivering, omschakelen en stoppende boeren. Zij krijgen te maken met diverse overheidsmaatregelen, wat consequenties heeft voor de onderneming. De communicatie en ondersteuning van bijvoorbeeld Greenport, Brainport en Innovatiehuis de Peel wordt op dit moment niet door alle ondernemers als kwalitatief sterk ervaren. Het is belangrijk om te weten welke vragen/problemen ondernemers hebben, zodat daar extra aandacht voor kan zijn.

**Wij willen:**
- onderzoeken of de ondersteuningsnetwerken voor het ondernemerschap in het landelijk gebied voldoende bekend zijn en aansluiten bij de behoeften;
- agrarische ondernemers ondersteunen bij het stoppen, verbreden en of verduurzamen van de bedrijfsvoering.

Arbeidsmigranten

Ondernemers hebben te maken met een groot personeelsprobleem waardoor de vraag naar arbeidsmigranten groot is. Op dit moment is er een scheidslijn dat arbeidsmigranten tot één jaar tijdelijk zijn. Na één jaar zijn zij inwoners van de gemeente met de daartoe behorende rechten en plichten. De integratie van arbeidsmigranten is op dit moment nog onderbelicht. Het huidige beleid zegt nu enkel iets over de huisvesting van arbeids-migranten. Door in een breder perspectief te kijken, kunnen we Deurne (en zijn ondernemers) aantrekkelijker maken voor arbeidsmigranten. Het borgen van de sociale en maatschappelijke punten in beleid maakt het bovendien helder voor de ondernemer.

**Wij willen:**
- langblijvende arbeidsmigranten mee laten doen in de directe omgeving en de samenleving.

**Wij geven mee:**
- de sociale en maatschappelijke punten hiervoor te borgen in te ontwikkelen beleid.

## Kernopgave 3
## Gezonder Deurne

Deurne streeft ernaar dat alle inwoners op een prettige manier in de eigen omgeving leven. Ze zetten zich in, naar vermogen, voor de bredere gemeenschap. Zelfredzaamheid is het uitgangspunt en waar nodig biedt de gemeente ondersteuning. Dit is een ambitie uit de toekomstvisie van Deurne. Gezondheid raakt alle leefgebieden. Gezondheid is er niet alleen voor prettig voelen en meedoen: het gaat om mentale, fysieke gezondheid maar ook om een sociaaleconomische gezondheid.

Uit de gegevens blijkt dat inwoners het 'samendoen' als positief ervaren en dat er relatief weinig eenzaamheid wordt ervaren. Daar staat tegenover dat de kwaliteit van de leef-omgeving op meerdere aspecten lager is dan gemiddeld en hetzelfde geldt voor de gemiddelde levensverwachting in de regio. De bevolkingssamenstelling vergrijst, waardoor de vraag naar ondersteuning en zorg blijft toenemen. Op basis van de ambities uit de Toekomstvisie 2030 dringt aandacht voor een gezonder Deurne zich op.

Brede verbondenheid

Gezondheid is voor iedereen van belang, omdat het ervoor zorgt dat inwoners zich op alle leefgebieden prettig voelen en mee kunnen doen in de samenleving. Kijkend naar de overige kernopgaven constateren we dat gezondheid slechts zijdelings aan de orde komt. Een samenhangend gezondheidsbeleid ontbreekt. Tegelijkertijd zien we dat (positieve) gezondheid (brede context) nog geen vast onderdeel is bij de afweging van beleid/raadsvoorstellen. Dat moet anders, omdat gezondheid de plek moet krijgen die het verdient.

**Wij willen:**
- een integraal en langdurend samenhangend gezondheidsbeleid. We geven mee om hier structureel middelen voor beschikbaar te stellen.
- de aspecten van gezondheid als standaard onderdeel/toetssteen bij de integrale afweging van de kernopgaven voor Deurne.

Het is belangrijk om een gezonde leefstijl ~~levensstijl~~ actief te bevorderen. Dit kan gestimuleerd worden door sport, beweging en gezonde voeding. Betaalbaarheid en toegankelijkheid zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Een van de partijen die daar in Deurne voor zorgt is Leef!. De meerwaarde voor Leef! wordt breed onderkend. Het is dan ook belangrijk dat dit project wordt voortgezet en hier voldoende financiële middelen voor worden gereserveerd.

Het huidige subsidiebeleid is generiek van opzet. Dit bemoeilijkt het om positieve maatschappelijke effecten te bereiken, zoals het stimuleren van een gezonde leefstijl ~~levensstijl~~ bij bepaalde doelgroepen.

**Wij willen:**
- structurele aandacht voor een gezonde leefstijl. ~~We geven daarbij mee dat het belangrijk is om het LEEF-project voort te zetten en hier voldoende financiële middelen voor te reserveren. Daarnaast moet er aandacht en financiële middelen beschikbaar zijn en blijven voor specifieke doelgroepen zoals minima. Betaalbaarheid en toegankelijk zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden.~~
- ~~meer aandacht voor de maatschappelijke effecten: wat wil je bereiken, specifiek in plaats van generiek.~~

**Wij geven mee:**
- om te kiezen voor een doelgroepsgerichte benadering;
- dat het belangrijk is om het Leef!-project voort te zetten; ~~en hier voldoende financiële middelen voor te reserveren~~;

- aandacht te hebben voor specifieke doelgroepen zoals minima. Toegankelijkheid voor iedereen en betaalbaarheid zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden; ~~en daarvoor financiële middelen beschikbaar te stellen. Betaalbaarheid en toegankelijkheid voor iedereen~~
- meer aandacht voor de maatschappelijke effecten ~~te hebben~~: specifiek in plaats van generiek. Dit zou bij een herijking van het subsidiebeleid aan de orde kunnen komen.

Samenredzaamheid is waardevol, onze zorg voor de medemens is iets wat we samendoen en niet kunnen uitbesteden. Waardering daarvoor is belangrijk, dat kan bijvoorbeeld met het mantelzorgcompliment.

**Wij willen:**
- activiteiten ondersteunen (slimme combinaties, waarderen en ondersteunen) die ten dienste staan van zelf- en samenredzaamheid.

**Wij geven mee:**
- dat sociale verbondenheid in de wijken en kernen bijdraagt aan zelfredzaamheid en niet vanzelfsprekend aanwezig is;
- dat zelfredzaamheid steeds lastiger wordt door de vergrijzing en daarom hierin geïnvesteerd moet worden.

<u>Ketenaanpak wonen, welzijn en zorg</u>
Deurne beschikt over een sterke zorgketen van nulde- tot en met tweede lijn. Met deze zorgketen is de zorg voor inwoners toegankelijk, bereikbaar en dichtbij, zodat kwetsbare inwoners zoveel mogelijk in staat zijn om zelf regie te voeren over hun leven. Een samenhangende benadering van wonen, welzijn en zorg kan dat verder versterken.

De woonopgave en het zorgen voor huisvesting voor (kwetsbare) inwoners is geen enkelvoudige opgave en bestaat uit meerdere doelgroepen: sociale huur, gehandicapten, ouderen, statushouders, verwarde personen, maatschappelijke opvang etc. Iedere doelgroep kent zijn eigen behoeften, complexiteiten en afwegingen. Vanuit een gekoppeld woon- en zorgbeleid (ketenaanpak) kan Deurne zich (als onderdeel van de regio) specifieker richten op bepaalde doelgroepen en daarbij passend woon- en leefklimaat realiseren. Dit vraagt om een samenwerking tussen de huisvestings- en zorgpartners.

**Wij willen:**
- de ketenaanpak wonen, welzijn en zorg versterken door extra regie ~~in~~ bij preventie en vroegsignalering (voorliggend veld, nulde lijn).

**Wij geven mee:**
- via Zorg in Deurne in te zetten op (meer) samenwerking met partners zoals Bergopwaarts, LEV, Leef!, politie en scholen. De gemeente kan op deze manier met zijn partners ondersteunings- en zorgvragen in het voorliggende veld gezamenlijk oppakken en met de partners sneller opschalen naar noodzakelijke zorg, afschalen naar ondersteuning verwijzen naar collectieve voorzieningen. Het voorkomen van problemen voorkomt extra kosten later;
- ~~voldoende budget beschikbaar~~ de mogelijkheid te bieden ~~te stellen~~ om deel te kunnen nemen aan nieuwe initiatieven/pilots om daarin te kunnen participeren (denk aan Proeftuin Deurne);
- ruimtelijke randvoorwaarden (vergunningverlening, grondbeleid) creëren voor initiatieven die bijdragen aan het versterken van de sociale initiatieven (ketenaanpak);
- beleid te ontwikkelen ten aanzien van wonen, -welzijn en -zorg.

## Kernopgave 4
## Duurzamer Deurne

Alle gemeenten in Nederland, zo ook Deurne, krijgen een groeiende verantwoordelijkheid in de Europese en landelijke duurzaamheidsdoelstellingen. De keuzes op het wereldtoneel hebben daarmee ook betekenis voor onze inwoners en ondernemers, in de directe leefomgeving, achter de voordeur, in het gedrag en in de portemonnee. Behalve dat dit een vraagstuk is van bovenaf, is het ook een lokaal maatschappelijk vraagstuk dat zich onder andere vertaalt in het houden van droge voeten, gezondheid en voldoende en betaalbare energie in de toekomst.

**Wij willen:**
- de uiteenlopende doelstellingen op het gebied van duurzaamheid concretiseren: waar staan we, wat loopt al, voordat we bepalen wat en hoe we onze doelen willen bereiken.

<u>Grootschalige opwek van duurzame energie</u>
De actuele geopolitieke ontwikkelingen dwingen nog meer tot het maken van keuzes, waardoor we meer zelfvoorzienend zijn en energie opwekken zonder gevolgen voor natuur en milieu.

In de Transitievisie Warmte, vastgesteld in juni 2021, staat dat bepaalde buurten van het aardgas in 2030 afgekoppeld moeten zijn. Het gaat daarbij om bestaande gebouwen. Het is belangrijk daar maatschappelijk draagvlak voor te vinden. Daarna start het proces van afkoppelen. De ambitie is om ook andere buurten binnen de gemeente Deurne te faciliteren en stimuleren hun woningen aardgasvrij gereed te maken. We leren daarbij van de zaken die in de andere gemeenten niet goed zijn gegaan.

Het doel van het terugdringen van het energieverbruik is het verminderen van de CO2-uitstoot en minder afhankelijk zijn van geopolitieke ontwikkelingen.

**Wij willen:**
- weten welke initiatieven er al zijn en wie wat al doet. Breng hierbij in kaart welke kansen er liggen voor het buitengebied, industrieterreinen en bedrijven;
- dat Deurne *initiërend* is in het terugdringen van energieverbruik, ook voor mensen met een smalle beurs en *faciliterend* voor de meer draagkrachtigen (zoals De Groene Zone);
- de opbrengsten zoveel mogelijk terugbrengen bij de inwoners; ~~wat betekent grootschalige opwek en wat is er mogelijk?~~
- investeringen faciliteren vanwege het nut en niet vanuit financiële belangen.

<u>Droogte, wateroverlast en hittestress</u>
Uit de klimaatstresstesten blijkt met name in de kernen sprake te zijn van droogte, wateroverlast en hittestress. Ook de biodiversiteit staat onder druk, blijkt uit de Foto van de leefomgeving. Klimaatadaptatie en -mitigatie vragen om een regionale aanpak, omdat de effecten van het klimaat en de te nemen maatregelen niet beperkt blijven tot gemeente-grenzen.

**Wij willen:**
- dat Deurne gebiedsgerichte en wijkgericht maatregelen treft in samenspraak met de inwoners en ondernemers.

**Wij geven mee:**
- dat Deurne hierin een actieve rol speelt;
- om te kijken naar voorbeelden zoals de pilotprojecten op bedrijventerrein Kranenmortel in de Koolhof, die in voorbereiding zijn.

Een ander belangrijk aandachtspunt is aandacht voor natuur en openbaar groen. Dit zijn ~~reeds~~ al onderdelen van het Gemeentelijk Rioleringsplan en beheer openbare ruimte, maar er is geen specifiek beleid gericht op groen, noch op duurzaamheidsaspecten zoals droogte, wateroverlast en hittestress. Hier zijn momenteel ook onvoldoende (structurele) middelen voor beschikbaar.

**Wij willen:**
- een natuur- en/of groenbeleidsplan met daaropvolgend een nieuw beheersplan, dat antwoord geeft op de vraag wat we op diverse schalen (lagen) kunnen bereiken. Dit beleid dient als middel om droogte, wateroverlast en hittestress tegen te gaan, en biodiversiteit te bevorderen;
- meer gebruik maken van de structuren ~~initiatieven~~ van stichtingen en verenigingen om de duurzaamheid te bevorderen en ~~kiezen~~ daarbij te kiezen voor een proactieve benadering.

**Wij geven mee:**
- ~~daarbij te kijken naar de relatie met de andere kernopgaven (integrale aanpak) en aandacht te hebben voor de rol van inwoners en ander stakeholders;~~
- aandacht te hebben voor het onderhoud groen en maaibeleid.

Circulariteit
Het Rijk heeft de ambitie dat de economie in 2050 circulair is, ~~om zo het gebruik van grond-stoffen terug te dringen.~~ Een circulaire economie is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen in de verschillende schakels van de productieketen. De circulariteit van de economie wordt in belangrijke mate beïnvloed door rijksbeleid.

~~Een circulaire economie is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen in de verschillende schakels van de productieketen.~~

Het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval is een taak van de gemeente, waarbij het verwerken regionaal, landelijk of internationaal gebeurt. Het bovenlokale handelen geeft mogelijkheden voor een uniforme beleidsvoering in de regio.

**Wij willen:**
- kunnen bepalen op welke schaalgrootte een circulaire economie het meest rendabel is. Wat is er al? Wie doet wat (de gemeente kan niet alles) en probeer daarbij aan te haken bij goede initiatieven in de regio of op nog hoger schaalniveau.
- dat alle relevante actoren een plaats krijgen bij de totstandkoming van beleid ten aanzien van circulariteit en de uitvoering ervan.

**Wij geven mee:**
- het afvalbeleid tijdig (vóór 2025) te evalueren, waarbij bekeken wordt in welke schaalgrootte een circulaire economie het meest rendabel is.

Duurzame samenleving ~~Participatie~~
~~De overheid kan de duurzaamheidsdoelen niet zelf en alleen realiseren. Dit staat of valt met een samenleving die mee wil en mee kan doen. Het gaat om bewustzijn, de mindset en het leiden van een duurzaam leven. De kennis en investeringen van inwoners, ondernemers en investeerders is daarbij nodig.~~

~~**Wij willen:**~~
- ~~dat alle relevante actoren een plaats krijgen bij de totstandkoming van beleid ten aanzien van circulariteit en de uitvoering ervan.~~